

XXXIII. évfolyam

1. szám

SZERETET

REFORMÁTUS EGYHÁZ-VALLÁSI KÉPES
HIRADÓ.

Alapította az 1906. esztendőben, mindmáig szerkeszti
és kiadja: TÖRÖK IMRE.

Megjelenik havonként egyszer Kisújszálláson.
Előfizetési díj egy egész évre 5.— P.

Kisújszállás

1944. január hó

Örömmel jelentem, hogy, — Istennek hála ezért is, s köszönet minden szíves jó embernek! a „Szeretet”-et továbbra is fenntartom. Irok, dolgozom embertestvéreim világosítására. — *Folyamodványt* terjesztettem fel a Nm. Miniszterelnök úrhoz az iránt, hogy engedélyezze, ha lehet, lapomnak nagyobb terjedelemben, pl. hat oldalon megjelenését. Kérvényem ügye bárminő elintézését ayer is: ezen 1944. évi januári számot jelen alakjában

fogadják jó szívvvel, kedves olvasóim, s támogassanak, segítsenek, mint eddigelé 37 (harminchét) hosszú esztendőn keresztül. E mostani számhoz esekklapot is mellékelek. Egészévi előfizetési díj: 5 pengő.

Isten oltalmazzon s áldjon bennünket, hazánkat, házunkat s anyaszentegyházunkat, a drága Siont, ez Újesztendőben!

1944

Az esztendő a tudósok pontos számítása szerint nem kerek 365 nap, hanem ennél több: 365 nap, 6 óra, 48 első és 48 másodperc. Ez a 6 óra, meg a percek minden négy esztendőben egy egész nappá nőnek. Négyyszer 6 órából 24 óra lesz, vagyis egy egész nap. Innen van, hogy minden negyedik esztendő 366 napos, vagyis szökő-év. Ilyen pl. az 1944. e most kezdődő év is! Ezért van február hónapnak a rendes 28 nap helyett ez időn is 29 napja. Aki február 29-én született, annak csak minden negyedik esztendőben egyszer van születés-napi évfordulója. De mert még ott vannak a tudósok számításában a percek is s összegyűlve százevenként, azok is kitesznek valamennyi túl-időt, ezért a száz esztendők, bár ugyancsak negyedik évek s így szökőesztendőknek volnának veendő, nem szökőévek.

Bocsánat ennyi időszámítási magyarázatért. Pedig szerettem volna megmagyarázni — mint ezt többször el is követtem a boldogemlékü Kudlik Mátyás nevenapja táján a régi jobb időkben! — hogy február hónapban mi az a „Mátyás-ugrása”? No majd februárban — ha élünk, t. i. a „Szeretet”, meg jómagam is!

Ez év az 1944-ik Krisztus születésétől számítva. Hajh! Akkortájt is nehéz idők jártak. Szegény kisdéd Jézust is halálra keresték; a betlehemi

kisdédet kardélre hányták Heródes emberei. Véltek, hogy Jézus is azok között vérzik el.

1944! Nyilvessző gyorsaságával repülnek az évek — mondja a német költő. És bizony, a repülő idő nem száll el felettünk nyomtalanul. Gyermekek, ifjúság, meglettévek évei múlnak-enyésznek, s egyszeresak szavalhatjuk a költővel, hogy:

Térdem remeg, hajam fehérlik.
Orcám redős, öreg vagyok...

A régi görög hitrege szerint meg az idő istene: Kronosz, szörnyű példáját látván annak, hogy sokszor a gyermekek, a hálátlanok, feltámadtak szüleik ellen, nem akarván, hogy övele is ez történjék, felfalta a tulajdon gyermekeit. Ne borzadjunk meg, nem olyan szörnyű dolog ez, mi is megteesszük, hogy amit másnak odaadunk, visszakerjünk magunk javáért. Így az Idő istene, adott minket, adta mindenünket s visszakerjelt, vissza is veszi, amiket adott. Az Idő, jól tudjuk s érezzük, bizony megeszeget bennünket. Megeszi ifjúságunkat, erőnket, s végre koporsóba tálal egészen is előbb-utóbb mindnyájunkat.

Minden szülöttét megeszi. Még a sziklák is elporladnak. Még a komáromi kályhászmester is bölesen tudta ezt, mikor összerakta a cserépkály-

hát s az, mihelyt a mester kihúzta a lábát (persze a munkadíjjal már a bukszájában!), a kályha biz' összeomlott: „Hát, nem tarthat örökké! — mondá. Úgy a'!

Nekünk, embereknek azonban, nem a kályha fáj, hanem a jómagunk sora. Szegény Harsányi Zsolt, a kiváló író, asztalára hajította a minap agyvérzéses fejét, s meghalt. Cigaretta még azután is égett. Létay Menyhért, volt tiszafüredi papot egykor halva emelték ki a Tiszából, s az órája a mellényzsebben még sokáig ketyegett azután is! — Bizony, megesz bennünket az Idő. Óh, mely sokan elaluvának a mult esztendőben is. A cigaretták pedig égnek s az órák járnak. Úr-Isten, ki eljuttattál minket ez Újesztendőre:

Áldd meg kezdetét s végét ennek
Hogy midőn napjai lemennek
Mondhassunk: Dicsőség Istennek!

*

Adj vidám órákat,
Ha nekünk azt jónak látod,
Békességes türeést,
Ha vessződöt ránk bocsátod.
S ha több esztendőt nem számlálunk;
S ma vagy holnap innen megválunk,
Adjad, legyen esendes halálunk

Ámen.

Hát 50 évvel ezelőtt mi volt?

December 14-én írom e sorokat. Aztán bepillantok a régi esketési anyakönyvbe s látom-olvasom, hogy 1893. dec. 14-én, tehát ezelőtt kerek 50 esztendővel Bucsai Kálmán és Janó Zsuzsanna, akkor még csak jegyes párok elmondták a szent esküszót. Szinte látom, hogy mennyi készüllet előzte meg ezt a nekik életbevágó nagy eseményt. Azt nem írom le, hogy mennyit sütöttek-főztek a lakodalmas házaknál, sem azt, hogy Farkas Sándor tanító uram — az egyik násznagy — akkor még ifjú ember, — hogy kapta magára a szalonkabátját, — nagytiszteletű Dorogi Lajos uram meg az atilláját, mert hogy zörögtek már a kocsik, a lovak fülén tulipiros keszkenők lobogtak s az öreg harangozó is előteremtődzik, imé s nagy szóval: „Jönnék!” — ezt mondja be. És elhangzott kisvártatva az eskü. Ötven évvel ezelőtt! Nagy idő! Félszázesztendő!!

Most, ötven év után együtt van a család a Király-utcai házban. Ott voltak-e az aranylakodalom asztalánál násznagyuram, meg a többi vendégek, akik akkor régen, híva voltak, vígan voltak? Hát vőfi-uram, él-i még?

Isten áldja meg az ünneplő aranylakodalmas párt, meg a gyermekeiket, unokáikat, minden szeretteiket.

A gyémántlakodalmukra én is elmegyek majd, ha ... élek.

A VOGULOK

Rokonaink a finneken és észteken kívül a vogulok, osztyákok, eseremiszek amoda fenn a magas északon. 1926-ban találkoztam s szót váltottam egynehánnyal közülök, mikor Finnországot jártuk volt. Akadt olyan is, aki egy pár szót tudott magyarul. Egy vogul pap pl. pompásan odaszólt hozzánk: „Hogy vannak magyar urak?” A finn és észtlandi hölgyek pedig töltött káposztát is főztek tiszteletünkre, dehát az bizony csak *egy* nagy töltelék volt, mint egy egészben sült nagy malac s nem disztóhússal volt készítve, hanem birkatesttel, és nem savanyított hatházi káposzta, hanem kel-káposzta levél volt a ködmöne. De azért megettük persze, s ittunk rá sört is egykeveset, habár olyan volt az, színre-ízre, mint a hígított Box. (Igy is nevezgettük aztán a keserű-édes savanykás fekete-sört!)

A finn nyelv szerkezetében hasonlít a magyar nyelvhez. Egy gyökérből valók. Néha a szavak egyformán esendülnek. Pl.:

Khala veszi ala elevein uiszkele =
A hal a víz alatt elevenen úszik.

Ati mene készi — kappa — péé üszke =
Atya ment kézível, megkapta, fejen ütötte:

véri pulja koule vuou tule khiete =
vére foly, meghal, vágja, tüzön heviti;

pojka hiuka-himo szele pojka anta =
fia éhszomjas, szeli, fiának adja.

A finneknél *telke* még tán rokonabb, mint nyelvük is. Nagyon szeretnek bennünket „déli testvéreiket”. Most meg jaj! a sorsunk is közös! Tartsd meg őket és tarts meg minket mindenható Isten, népeknek Atyja, a mostani közös *nagy* veszedelmünkben!

E cikkem címe Vogulok. Tulajdonképen öröklök akartam volna csak írni pár sort. Hát nézzük! A napilapok egyikében olvastam-é, vagy a rádióm kiáltotta a fülembé, meg a szívembe? hogy a vogulok mindössze 5800-an vannak. Mi apasztotta le így ezt az egykor hatalmas testvérnépet, amely a mi Mátyás királyunk idejében, tehát pár száz évvel ezelőtt, a XV. században még megverte az *oroszkot*. Ezen el lehet nekünk magyaroknak is gondolkoznunk? Gondolkozzunk is! — Mi tette őket s mi tehet minden nemzetet is erős nemzetből gyengévé?

Szentlélek Úristen taníts helyes gondolkodásra és szentelj meg és segíts meg!

Kik vagyunk? Mik vagyunk?

E címben foglalt kérdéseket jó volna így az idő fordulása táján, ó-esztendő végén, újév kezdetén mindnyájunknak feltenni önmagunk lelkéhez, lelkiismeretéhez. Az önismeret a jobbulás, a tökéletesedés útja.

A legtöbb ember meg van elégedve önmagával. „Jó vagyok, becsületes vagyok, keresztyén vagyok!” — így szól magában. „Más ember az meg ilyen, meg olyan, meg amolyan; de én?!“ Az ilyen ember, persze, marad haláláig a régiben. Hejh pedig, ha olvasta volna, amit a napokban én nézegettem, de tudtam gyermekkorom óta is, hogy a más világon, nem úgy van ám, mint itt, e földi

A gyermek Jézust bemutatják a templomban. (Olyanforma ez a jelenet, mint nálunk a kisdedek megkeresztelése!)

Simeon a gyermek Jézussal.

Luk. 2, 21—40.

életben, hogy: egy-két bíró ítél a hibás felett, „amott” ötven bíró veszi számon — a régi görögök hite szerint — az emberek cselekedeteit: ha ezen elgondolkoznánk, jobban vigyáznánk minden dolgunkra, minden lépésünkre, minden szavunkra. Sőt mivel, a mi hitünk szerint, a **Mindentudó** az, aki vonsz bennünket majd ítéletre, jobban vigyáznánk nemesak minden szavunkra, de sőt szívünknek minden mozdulására is. Embertársam, kérdezd meg lelkedet 1944. kezdetével is: Ki vagy? — S állapítsd meg szerényen; hogy gyarló vagy, rosszra könnyen hajló s aztán kérjed a Szentlélek Úristen megszentelő erejét, hogy áradjon ki az Ő erősítő kegyelme reád, hogy kedvezőbb lelki számadással zárhasd be az 1944-et majd, mint most az 1943-at.

Hogy az emberek kiknek-miknek tartanak bennünket, erről nem egy cikkeeskét, de egy köny-

vet lehetne írni, s még akkor se íránk le mindent. A bírálatot, amelyben bennünket embertestvéreink részesítenek: juj! nem jó volna tudni, mert méltó fájdalomunkban leharapnánk tulajdon fejünket. (Erre azt mondta ám az egyszeri ember, hogy nem érné fel kigyelmed a saját fejét! — Igen, de zsámolyszékre állanék... vetette oda a másik.)

Kik vagyunk hát? Mik vagyunk hát? — Ki dönti el, ki mondja meg? — Az, aki eljő ítélni eleveneket és holtakat. Nem Minosz és nem Radamantusz — vagy a többi másvilági bíró, amaz 50; hanem a mindenüttjelenvaló Isten mindenüttjelenvaló Fia, a Krisztus, aki ez évben is, minden percen és mindenütt velünk jár, mint egykoron az emmausi tanítványokkal, — s bizonyágot tesz rólunk s ítél felettünk...

Azért vigyázzatok és imádkozzatok!

Egy új könyv

Dr. Csikesz Tibor egykori segédlelkészünk, jelenleg nagyváradai gimnáziumi tanár könyve: „Uram, hogy lássak!...”

Elmélkedések gyűjteménye e könyv. Megírni egy könyvet testi munkának is elég, sok betű! — hát még aztán tartalmat adni belé, hogy azt vágygál és örömmel olvassák mások: sok tanulás, rátermettség, képesség kell ehhez. Hogy úgy járjunk, mint egy régi író panaszol: A könyvet megírjuk magunk, kinyomatjuk magunk és elolvassuk magunk.

A dr. Csikesz könyve nem ilyen. A legszentebb ügyről szól minden része: Isten országáról. Már csak ezért is méltó érdeklődéssel kell kezünkbe vennünk, s még méltóbbal olvasnunk. És fejtegetései az ifjú tudósnak nemcsak azt érdemlik, hogy olvassuk, mint szoktuk a regényt, elolvassuk, aztán elfeledjük, hanem ezt a könyvet el kell olvasnunk, hogy tanuljunk, tökéletesedjünk általa. Közlönyöm szűk terjedelméhez mérten közlök az értékes könyvből részleteket a következőkben:

Ünnepeink

Életünk virágos, napsugaras napjai az ünnepek. Ünnepe nélkül robotos hétköznapjaink szomorú rabszolgái lennének. Az ünnep a lelket jelenti, az anyagot, testet megszépítő, értékessé tévő lelket. Református felfogás szerint a vasárnap nem is annyira a munkaszünetet, mint inkább ezt a lélekre figyelést, a lélek hangsúlyozását jelenti. Földi gondjainkat jelentő munkáinktól is csak azért szününk meg az Úrnak szentelt napon, mert így jobban figyelhetünk a lélekre, legelsősorban a Szent Lélekre. Ezért közönséges értelemben a lélek teszi az ünnepet, nem a cifra ruha és a téllenség.

Krisztus nélkül nincsen ünnep és minden ünnepünkben csak Ő a fontos. Nem ér semmit a karácsonyfára emlékeztető, díszes lényegtelenséggel, ragyogó ürességekkel teliaggatott karácsonyi beszéd. Mert a karácsonyban az a lényeges, hogy az ígéret beteljesedett: Krisztus megszületett, van már Szabadítónk! Nagypénteken is csak Ő reá tekintünk, de nemcsak a szenvedőt látjuk benne. Számunkra már ott a kereszten felragyog dicsősége: Király a kereszten! Ezt a királyt nem győzheti le a halál sem. A sírból diadalmasan tör elő és istenségének cáfolhatatlan bizonyítékául sebeit mutatja a kételkedő kicsinyhitűségnek. Majd diadalmasan vonul tanítványai szemeláttára a mennybe s ezzel bizonyítja, hogy Ő a diadalmas élet. Ezután sem hagyja magukra őket s a Szent Lélek által egyházat alapít, hogy legyen a világban örök tanúbizonyságul a Lélek és az egyház.

A következőkben nem említem külön azt az ünnepet, melyet maga a Teremtő rendelt: a vasárnapot, mely nemcsak hetenként ismétlődő figyelmeztetés arra, hogy az Úrei vagyunk, de a feltámadás világokat beragyogó dicsőségére és ezzel a Teremtő mellett a Megváltóra is emlékeztet. Tehát a vasárnap is Krisztushoz vezet. Így lesz a református ember minden ünnepe krisztocentrikus, melyből el kell tűnnie minden más gondolatnak a kegyelmes Isten Krisztusban megjelenő szeretetének váltságán kívül.

*

Mind igazak és Ámenek, amiket könyvében dr. Csikesz leírt. Aki olvassa e könyvet, lelkét gazdagítja ezzel, és hát erre van szükségünk a mostani szörnyű időkben, lelki kincsek szerzésére, erőre, reményre, vigasztalásra, Istenben való boldogító megnyugvásra.

Hogy is volt ezelőtt 40 esztendővel?

A kisújszállási nyugoti lelkészlakon beteg volt egy ember: a lelkész. Barna arcára, dörgő erős hangjára még ma is többen emlékezünk: Gulyás Lajosnak hívták az emberek idelent. A betegség csak fokozódott, pedig még csak 60 év-nél valamivel magasabb volt a nagybeteg lelkész életkora. Hivatta, kérte lelkésztársát az akkori esperest, Dorogi Lajost. Búcsúztatott tőle, s testvérileg meg is esókölték egymást. Elkészöntek és nem látták egymást többé élve. Eltemettük aztán 1904. febr. havában a „gyermekszívű tudóst”, hangzott koporsója fölött a most már szintén néhai-való Győry Lajos halotti prédikációja. Ékes-szép prédikáció volt: a „tudósszívű gyerekről” — az Úr Jézus Krisztusról és a gyermekszívű tudósról: Gulyás Lajosról. Ha csak rá gondolok is, újra és újra meghatódik a szívem. Én is szóltam volt akkor a koporsó felett, aminek reám nézve az a nagy következménye lőn, hogy összeszedelőzködtek Gaál Kálmán, akkori nagy polgármester indítványára Németh Antal, város „prófétájának” vezetése alatt 40-en-é, 50-en-é a jó kisújszállásiak s átutaztak Kunhegyesre egy vasárnap reggelen „meghallgatásom”-ra. Akkor t. i. én voltam boldog papja a kunhegyesi kedves eklézsiának s éppen soros szónoka a gyönyörű nagy kunhegyesi templomnak.

Kezdem a prédikáló szót, s ím egy nagy se-reg tisztos ember bevonul ünnepélyesen a templomba és helyet foglal szemben a kathedrával. Keresztelő Jánosról szólott az Ige. Nem tudnám megmondani, ki volt jobban meghatva lelkében: ama Keresztelő János-é, ki „Jordán vize partján tanította a mindenfelől előjött sokaságot, vagy én, mikor éppen az ő tanításáról prédikáltam az idegenből is elősereglett sokaság előtt, abban a rám nézve sorsdöntő órában? S egyszer-csak felkászolódik helyéről a kisújszállási nagy küldöttség, még prédikáció közben s indul — úgy hittem: kifelé! No, nekem végem van — gondolám. De-hogy! A küldöttség a templom legtávolabbi zugába vonult, hogy hát: odahallik-é a szava? Már-hogy az én szavam. És odahallott. Sőt itt is, a kisújszállási templomban is hallható volt a szavam 38 esztendőn át, télbe-fagyba, kánikulába, gyászban-örömben. Merthogy, de hiszen ezt mindenki is tudja, nagy tisztelettel meghívott lelkészeül akkor ez a hatalmas gyülekezet. (Meg-érdemeltem-e? S nem bánta-é meg senki? Szerk.)

És most itt vagyok 40 esztendő után, a köteles nyugdíjaztatás szűkös kenyerén. Szobám ugyan hideg, de hevít az áldott emlékezés, s 38 évig gondozott jó híveimnek felém sugárzó szeretete. Érzem ezt sokszor, s ez engem nagyon boldogít.

Áldja meg az Isten a jóságos híveket ezért is. Teremjen a kun föld bő uzsorát e beállott esztendőben. S legyen búza meg békesség mindenütt!

Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt., Bpest.
Fel. vezető: Schlitt Henrik.